Bazı hususiyetler ve metod itibariyle Kur’ân’dan Risale-i Nur’a yansımalar – 3

10- Eski kitapların yanlışlarını tashih, doğrularını tasdik noktasında yansımalar

Kur’ân’ın bir hususiyeti de (a) eski kitapların doğrularını tasdik (b) yanlışlarını tashih eder. (c) Ayrıca, onlardan farklı orijinal bir tarafının bulunmasıdır. “Kur’ân ittifakî noktalarda musaddıkane nakleder, ihtilâfî yerlerinde müsahhihane bahseder. ”31
Risale-i Nur’u incelediğimizde kendisinden önce yazılmış ulema, filozof ve tasavvufçu yazarların eserlerine bu nokta-i nazardan baktığını görürüz.
1- Lemaat’ta ve Ene bahsinde İbn-i Sina ve benzeri filozofların yanlışlarını.
2- Mu’tezile’nin halk-ı ef’al meselesindeki inhiraflarını veya “büyük günahları işleyen bir mü´minin imanı gider” tarzındaki yanlışlarını32 tashih eder.
3- Hazret-i Yakub’un Hazret-i Yusuf’a olan hissiyatını “muhabbet ve aşk” olarak değerlendiren İmam-ı Rabbani’yi kastederek şöyle der: Bediüzzaman, “Ey Üstad! O tekellüflü (zorlama) bir te’vildir. Hakikat şu olmak gerektir ki: o, muhabbet değil, belki şefkattir.” 33
4- Mevlid yazarı Süleyman Çelebi’nin “Ben sana aşık olmuşam” tarzındaki ifadesini “Ben senden razı olmuşum” şeklinde düzeltir (Allah–Hz. Muhammed (sav) ilişkisi) 34
5- Muhyiddin-i Arabî ve Vahdetü’l-Vücud ile ilgili tashihler.35
6- İbrahim Hakkı’nın “Cu´ (açlık) ism-i a’zamdır” ifadesinin tashihi.36
7- 22. Mektub 4. Vecih’teki a) Arabi b) Farisî ibarelerin tashihi.
Risale-i Nur’un diğer eserlerden farklı ve orijinal tarafı da yüze yakın din tılsımlarını keşfetmesidir.37
Şeriat, tarikat, hakikat kavramlarını ilişkilendirmelerde bir kısım ehl-i tarikatın hataya düştükleri görülmektedir. Hakikat ve marifeti, şeriattan daha öte, şeriatın ise bunlara (hakikat ve marifete) ulaşmak için bir vesile olduğunu düşünen ve bunu dile getiren (tasavvuf cephesinde) önemli isimler görüyoruz. Yunus Emre’nin “şeriat, tarikat yoldur varana – hakikat marifet andan içeru” tarzındaki ifadeleri tasavvuf cephesinden bu kavramlara nasıl bakıldığının izahıdır. Bu bakış Yunus Emre’nin şahsî bakış açısı değil, ehl-i tarikatın genelinin bakış açısı gibi görünüyor. Yunus Emre bu genel bakış açısını veciz bir şekilde formüle etmiş bir temsilci gibi.
Oysa Risale-i Nur bu tarz bir yaklaşımı, yani şeriatı zahirî bir kışır, bir kabuk, hakikati onun içi veya neticesi veya gayesi gibi görmeyi, doğru bulmuyor.38 Risale-i Nur’a göre tarikat da, hakikat da şeriata birer vasıta, birer başlangıç, birer basamak ve birer hizmetkâr konumundadır. Dolayısıyla şeriat bütün bu yolların (hakikat, tarikat vs.) gelip birleştiği daha geniş bir cadde-i kübradır. Bir de avam ve havas tabakalarının şeriattan aynı düzeyde anladıklarını düşünmek doğru olmaz. Şeriatın avam tabakasına inkişaf edenle havasa inkişaf eden mertebeleri ayrı ayrıdır. Buna göre avam tabakasına açılan şeriatın zahirini, şeriatın ta kendisi veya şeriatın hakikatı telâkki etmek, havassa münkeşif olan şeriatın

mertebesine “hakikat ve tarikat” namını vermek yanlıştır. Şeriatın bütün bu mana tabakalarını içine alan mertebeleri vardır.39 Sanırım bir kısım ehl-i tarîkin yanıldığı nokta budur.

11- İ’caz ve icaz ciheti bakımından yansımalar

Kur’ân’da hem i’câz, hem icaz vardır. Yani hem bir çok cihetle mu’cizdir; hem de vecizdir, özlü sözleri cami’dir. İcaz (veciz oluş); “i’caz-ı Kur’ân’ın en metin bir esasıdır” 40
Kur’ân’ın parlak bir âyinesi olan Risale-i Nur’a bu hususiyetler yansımıştır. Risale-i Nur, Kur’ân’ın manevî bir mu’cizesidir. Bu başlı başına geniş bir konudur. Veciz ifadeler açısından da Kur’ân güneşinin bir parıltısı olmasının örnekleri çoktur. Veciz oluş külliyatın genelinin bir hususiyeti olmakla birlikte Lemaat ve Hakikat Çekirdekleri Risaleleri bunun toplu örnekleridir. Risale-i Nur’un imanın en temel meselelerini özlü sözlerle (îcâz) ifadesi harikadır.
Meselâ: Allah’ın varlığını “Bir iğne ustasız, bir köy muhtarsız olmaz” vecizesiyle, Allah’ın birliğini (vahdaniyeti) “Bir köyde iki muhtar, bir memlekette iki padişah olmaz” diyerek ispat etmesi… Veyahut her şeyin her şeyle ilgili olduğunu, bir şeyin her şeysiz olamayacağını, bir şeyi yaratabilmek için her şeyi yaratabilecek bir ilim, irade ve kudrete sahip olmayı gerektirdiğini ifade eden “Sivrisineğin gözünü halk eden güneşi dahi o halk etmiştir” gibi… Bu anlamda Risale-i Nur’da sehl-i mümteni vardır. (Zahirde kolay görünen, gerçekte ise aynı şeyi yapmanın veya ifade etmenin imkânsız oluşu)

12- İman esaslarını tafsilatıyla izah ve ispat noktasında yansımalar

Diğer semavî kitaplarda erkân-ı imaniye mücmel (kısa–özet) bırakılmışken, Kur’ân’da tafsilatlı olarak izah edilmiştir. 24. Sözün 2. Dalında bu konu işlenmiştir. “Enbiya-yı salife, haşr-i cismani gibi bir kısım erkân-ı imaniyeyi bir derece mücmel bırakmışlar, Kur’ân gibi tafsilat vermemişler?… Halbuki bütün esmanın mertebe-i a’zamlarının mazharı ve bütün enbiyanın serveri olan Resul-i Ekrem (asm) ve bütün kütub-ü mukaddesenin reis-i enveri olan Kur’ân-ı Hakim, bütün erkân-ı imaniyeyi vazıh bir surette, pek ciddî bir ifadeyle ve kastî bir tarzda tafsil etmişlerdir.”41 İşte bu sırdandır ki haşir ve kıyameti, en a’zam mertebede, en ekmel tafsilatla Kur’ân zikrediyor.42
İmanın temel esaslarının tafsilatlı bir şekilde Risale-i Nur’da işlediğini görüyoruz. Bu esasların diğer eserlerde çok da tafsilatlı ve ispatlı bir şekilde işlenmediği anlaşılıyor. “Risale-i Nur bu hakikatı izahatıyla ispat etmiş. Eski zamandaki ehl-i hakikat bir derece mücmel ve muhtasar beyan etmişler. Demek, bu dehşetli zaman daha ziyade bu hakikata muhtaçtır ki, Kur’ân-ı Hakim’in i’cazıyla, bu hakikat tafsilatıyla ihsan edilmiş, Nur Risaleleri de bu hakikate bir naşir olmuşlar.” 43

13- Camiiyyet (muhteva zenginliği) itibarıyla yansımalar

Kur’ân’ın bir özelliği de çok zengin bir muhtevaya sahip oluşudur. Adeta her mevzuya dair birer kitabı içinde barındıran mukaddes kudsî bir kütüphanedir. Bediüzzaman’ın ifadesiyle hem bir kitab-ı ilim, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı tasavvuf, hem bir kitab-ı san’attır…
Risale-i Nur muhteva zenginliği bakımından da Kur’ân’a parlak bir âyine olmuştur. Dikkatle incelediğimizde Risale-i Nur’un bir ilim, hikmet, zikir, marifet, tasavvuf, ibadet ve tefekkür vs. kitabı olduğunu görürüz.
Emirdağ Lâhikasının 86. sahifesinde Risale-i Nur ile ilgili bu hususiyete işaret edilmektedir. Ayrıca 28. Lem’a’nın 14. Nüktesinde Bediüzzaman, Mevlânâ’nın Mesnevîsi ile Risale-i Nur’u Kur’ân güneşine âyine alma noktasında karşılaştırırken Mesnevî-i Şerif’in Kur’ân’dan tezahür eden yedi hakikatten bir hakikata ayine olduğunu ve kudsî bir şeref kazandığını; Risale-i Nur’un ise Kur’ân güneşinin yedi rengini, yedi nurunu birden aksettiren bir ayine olduğunu söyler.

14- Temsil ve örneklendirme metodunu kullanma açısından yansımalar

Zor meselelerin anlaşılmasında temsiller önemli rol oynamaktadır. Kur’ân-ı Kerîm bahsettiği hakikatlerin herkes tarafından anlaşılması için temsil ve hikâye metodunu kullanmıştır. Bediüzzaman’a göre “temsil, İ’caz-ı Kur’ân’ın en parlak ayinesidir.” 44
En derin imanî hakikatlerin en âmî adamlar tarafından anlaşılmasına vasıtalık yapan temsillerdir. Bu yüzden temsillerin önemi çok büyüktür. Bediüzzaman i’caz-ı Kur’ân’ın en parlak ayinesi olan temsilatın şuâlarının Risale-i Nur’un yazılarına da yansıdığını ve bunun kendisi için bir ihsan-ı İlâhî olduğunu söyler.45 Gerçekten de Risale-i Nur bu Kur’ânî tarzı (temsil ve hikâye metodunu) en etkili bir tarzda kullanır. Artık risalelerdeki bu temsiller temsil olmaktan çıkar “birer bürhan-ı yakîni, birer hüccet-i katıa’ hükmüne geçer” 46 Hatta “kıyas-ı temsilînin bir nev’i var ki mantığın yakîni bürhanından çok

kuvvetlidir. Ve mantığın birinci şeklinin birinci darbından daha yakînidir.”47
Temsillerin risalelerdeki fonksiyonu çok yönlüdür: Bazen en uzak hakikatleri en yakın gösteren bir dürbün, bazen en dağınık meselelerin toplattırıldığı bir vasıta, bazen en yüksek hakikatlere kolaylıkla ulaştıran bir merdiven, bazen gaybi hakikatleri gösteren bir pencere olarak karşımıza çıkar. Temsillerin bu fevkalâde kolaylaştırıcı özelliklerinden dolayı imanî ve İslâmî esaslara şuhûda yakın iman halini kazandırır insana. Böylelikle “Akıl ile beraber vehim ve hayal hatta nefis ve heva teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur olur.”48
Bediüzzaman risalelerdeki tesirin ve güzelliğin ancak temsilat-ı Kur’ân’iyenin parıltılarından geldiğini söyler.49
“O kısım da şudur ki: Bir temsil-i cüz’î vasıtayla bir hakikat-ı küllînin ucunu gösterip, hükmü o hakikate bina ediyor; o hakikatın kanununu, bir hususî maddede gösteriyor. Ta o hakikat-ı uzma bilinsin ve cüz’î maddeler, ona irca edilsin. Meselâ ‘Güneş, nuraniyet vasıtasıyla, bir tek zat iken, her parlak şeyin yanında bulunuyor’ temsiliyle bir kanun-u hakikat gösteriyor ki nur ve nuranî için kayıt olamaz, uzak ve yakın bir olur. Az ve çok müsavi olur, mekân onu zapt edemez.”50
“Hem meselâ ‘ağacın meyveleri, yaprakları; bir anda, bir tarzda kolaylıkla ve mükemmel olarak bir tek merkezde, bir kanun-u emri ile teşkili ve tasviri’ bir temsildir ki muazzam bir hakikatın ve küllî bir kanunun ucunu gösteriyor: O hakikat ve o hakikatın kanununu gayet kat’î bir suretle ispat eder ki; o koca kâinat dahi şu ağaç gibi o kanun-u hakikatın ve o sırr-ı Ehadiyetin bir mahzarıdır, bir meydan-ı cevelandır.
İşte bütün Sözlerdeki kıyasat-ı temsiliyeler bu çeşittirler ki bürhan-ı kat’î–i mantıkiden daha kuvvetli, daha yakinidirler.”51

15- Şifa ve ilâç olması açısından yansımalar

Peygamber Efendimizin (asm) bir hadisinde “Kur’ân ilâcın ta kendisidir” buyurur.52 Bizzat Kur’ân’da da Kur’ân’ın bir şifa kaynağı olduğunu belirten âyetler mevcuttur. Meselâ:
1- O iman edenler için bir hidayet rehberi ve bir şifadır.53
2- Biz Kur’ân’dan mü’minler için bir şifa ve rahmet olan şeyi indiriyoruz.54
Bediüzzaman bu âyetleri tefsir ederken Kur’ân’ın “şifa verici” özelliğinin her çağa yansıdığını, bu zamanda da Risale-i Nur’un bu özelliğin yansıtıcılarından olduğunu belirtir. Kendisinin ve Nur Talebelerinin binler manevî dertlerine, Kur’ân ilâçlarının bu zamanda bir kısım kavanozları hükmünde olan Risale-i Nur’un şifa olduğunu ifade eder. Özellikle fenden ve felsefenin bataklığından çıkan ve tedavisi çok müşkül olan ve zındıka hastalığına müptelâ olanlardan çoklarının5 5onunla şifa bulduğunu beyan eder.
İsra Sûresinin 82. âyetini de şu şekilde tefsir eder Bediüzzaman: “Şu âyet-i azime sarihan Asr-ı Saadet’te nüzulü Kur’ân’a baktığı gibi, sair asırlara dahi mana-i işarisiyle bakar. Ve Kur’ân’ın semasından ilhamî bir surette gelen şifadar nurlara işaret eder. İşte doğrudan doğruya tabib-i kulüb olan Kur’ân-ı Hakim’in feyzinden ve ziyasından iktibas olunan Risale-i Nur benim çok tecrübelerimle umum manevî dertlerime şifa olduğu gibi Resâili’n-Nur’un şakirtleri dahi tecrübeleriyle beni tasdik ediyorlar. Demek Risale-i Nur bu âyetin mana-i işarisine dahildir.”56
Kastamonu Lâhikası’nda Bediüzzaman “bizim her derdimize ilâç olan Risale-i Nur” diyerek nurlara yansıyan Kur’ân’ın bu şifadar özelliğine dikkat çeker. 57
Kısacası: Risale-i Nur, Kur’ân’ın hakikî bir tefsiridir. Kur’ân güneşine çağımızda tutulan parlak bir aynadır. Risale-i Nur Kur’ân’dandır, onun malıdır. Âyetlerinin yıldızlarından yansıyan parıltılar, Kur’ân semasından takattur eden billur damlalardır. Bu yüzden Risale-i Nur, tefsiri olduğu Kur’ân’a birçok noktalarda âyinedarlık eder.

DİPNOTLAR:
31. Nursî, Said, Sözler, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 368.
32. Nursî, Said, Lem’alar, Yeni Asya Neş. İst. 2002, 13. Lem’a, 7, işaret.
33. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, 8. Mektup.
34. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 295.
35. Nursî, Said, Lem’alar, Yeni Asya Neş. İst. 2002, 28. Lem’a, 7, nükte; Mektubat 18. Mektup, 2. mes’ele.
36. Nursî, Said, Barla Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 188.
37. Nursî, Said, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 161; Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 174.
38. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, 29. mektup 7. telvih.
39. Age. 29. mektup 7. telvih, 9. kısım.
40. Age. 26. mektup, s. 305.

41. Nursî, Said, Sözler, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 303.
42. Age. s. 307.
43. Nursî, Said, Emirdağ Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 309.
44. Nursî, Said, Sözler, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 178.
45. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 365; Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 209.
46. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 282.
47. Nursî, Said, Sözler, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 563.
48. Nursî, Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 209.
49. a.g.e. s. 209.
50. Nursî, Said, Sözler, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 303.
51. Age. s. 563.
52. Camiüssağir, c. 3, S. 1307.
53. Füssilet, 44.
54. İsra, 82.
55. Nursî, Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 80.
56. Nursî, Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 80.
57. Nursî, Said, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 193, 182.

ABDÜLHALİM BİLİCİ Yeni Asya Gazetesi 28 Aralık 2012, Cuma